

Продовження табл. 1

1	2	3
Обсяг зобов'язань банків, млрд. грн.	784,8	804,4
Страхові компанії		
Кількість страхових компаній, од.	457	442
Активи страхових компаній, млрд. грн.	42,237	41,590
Обсяг отриманих премій, млрд. грн.	15,435	6,090
Обсяг страхових виплат, млрд. грн.	3,954	1,150
Недержавні пенсійні фонди		
Кількість недержавних пенсійних фондів	101	101
Обсяг залучених пенсійних внесків, млрд. грн.	0,925	0,967
Обсяг пенсійних виплат, млн. грн.	0,158	0,172
Кредитні спілки		
Кількість кредитних спілок, од.	659	652
Обсяг залучених ресурсів, млрд. грн.	0,196	1,470
Обсяг виданих кредитів, млрд. грн.	3,353	2,650
Ломбарди		
Кількість ломбардів, од.	426	434
Кількість виданих кредитів, млрд. грн.	3,836	0,128

Фінансові посередники відіграють важливу роль у забезпеченні ефективного функціонування фінансового ринку.

УДК 336.71

Тетяна Винник, к.е.н., доцент, Олена Казбан, ст. гр. БФ-41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Tetiana Vynnyk, Olena Kazban

DIAGNOSIS OF THE FINANCIAL STATE OF THE ENTERPRISE

Дослідження концептуальних засад діагностики фінансового стану підприємства розпочнемо з дефінітивного аналізу терміну «діагностика». Оскільки коренем слова «діагностика» є слово «діагноз», з'ясуємо, насамперед, першооснови, смислове значення та семантику поняття «діагноз».

Термін «діагноз» (гр. *diagnōsis* – розпізнавання, визначення) вперше застосували грецькі лікарі як спосіб вивчення зовнішніх проявів для з'ясування внутрішнього стану організму. Діагноз, з одного боку, є визначенням стану об'єкта дослідження, який вже ідентифікований як незадовільний, ознаки якого вже вийшли за межі норми, з іншого боку, – виявленням процесу, який, власне, й характеризує відхилення від норми. Натомість, діагностика (гр. *diagnōstikos* – здатний до розпізнавання) дає змогу дослідити не так кризові прояви, як перманентно спостерігати за нормальним станом об'єкта дослідження, режимом його функціонування (діяльності). Тобто, діагностика, як метод і процедура, характеризується процесом опосередкованого дослідження через певні ознаки. Її сутність виявляється у єдності відображуваного і відображеного, гносеологічного і аксіологічного, пізнаного (модельованого) і оцінюваного (значущого і вимірюваного).

Сьогодні сформувався чотири напрями концепції діагностики:

1. Аналітична – функція управління, спрямована на дослідження стану і поведінки об'єкта управління протягом певного терміну. Задля налагодження комунікаційного зв'язку в системі управління, увага акцентується на опрацюванні аналітичної інформації. За І.Бланком, прихильником аналітичної концепції, діагностику фінансового стану слід проводити в два етапи: 1) експрес-діагностика (своєчасне виявлення ознак кризи); 2) фундаментальна діагностика – розгорнута картина кризового фінансового стану підприємства і конкретизація форм і методів майбутніх антикризових заходів. Індикаторами оцінки загрози банкрутства підприємства автор вважає 41 абсолютний і відносний показники, виокремлюючи, при цьому, три принципові характеристики оцінки масштабів кризового фінансового стану підприємства: легка фінансова криза; глибока фінансова криза; фінансова катастрофа;

2. Інформаційна – ототожнення діагностики з експертизою – процесом виявлення проблемних ситуацій і протиріч, їх ідентифікацією при прийнятті рішення;

3. Антикризова або комплексна діагностика неплатоспроможних підприємств (користується популярністю в іноземних та вітчизняних фахівців з антикризового управління). Така діагностика передбачає оцінку діяльності підприємства з точки зору ефективності функціонування: менеджменту і організаційної структури, економічної, соціальної, функціональної, технічної, фінансової і стратегічної політики, а також зовнішнього економічного оточення;

4. Консультаційно-рекомендаційна діагностика як різновид консалтингових інформаційних систем економічної орієнтації, основним завданням якої є інформаційний супровід осіб, що проводять аудиторську перевірку чи приймають рішення щодо фінансового стану аналізованого підприємства.

У системі діагностики фінансового стану господарюючого суб'єкта виділяють дві основні складові:

– методи діагностики, більшість з яких зорієнтовані на діагностику фінансового стану за групами фінансових коефіцієнтів.

Так, А.Д. Шеремет, М.П. Баканов, М.Г. Чумаченко пропонують діагностувати фінансовий стан підприємства за показниками оцінки: ділової активності, ліквідності і платоспроможності, фінансової стійкості, прибутковості діяльності. Американські вчені Рісон Дж.С. і Р.Н. Ентоні виділяють показники: рентабельності, ефективності використання інвестицій та стійкості фінансового стану. В.П. Савчук у підручнику «Управление финансами предприятия» вказує на необхідність розрахунку коефіцієнтів: ефективності управління активами, ліквідності, рентабельності, рівня та динаміки операційних витрат, структури капіталу та ринкових показників діяльності. Крім наведених, широко застосовуваними є показники інтегральної оцінки фінансового стану: індекс Альтмана, модель Спрингейта, модель Ліса, метод Creditmen Ж. Депаляна, дискримінантна модель інтегральної оцінки фінансового стану підприємства (О.Терещенко);

– визначення діагнозу (робоча функція діагностики), який безпосередньо залежить від професійних навичок експерта та аксіологічності його суджень щодо стану аналізованого об'єкта.

Загалом, діагностика повинна базуватись на загальноприйнятих принципах, найважливішими з яких вважаємо:

– своєчасність – здійснення діагностики до появи перших ознак кризи, зважаючи на динамічність діяльності підприємства;

– системність – розуміння сутності підприємства як складної кібернетичної системи, що складається із підсистем і знаходиться у постійному взаємозв'язку із зовнішнім середовищем;

- еластичність – врахування галузевих і регіональних особливостей господарської діяльності підприємства;
- комплексність – комплексне дослідження окремих взаємопов'язаних явищ, процесів, факторів;
- науковість – використання в процесі діагностики науково-обґрунтованих принципів, понять, категорій, закономірностей та методів дослідження;
- автентичність – використання в процесі діагностування первинної, достовірної інформації;
- об'єктивність – використання заздалегідь розробленого методу діагностики, де чітко визначені базові параметри з мінімальною аксіологічністю оцінки;
- ефективність – порівняння позитивних та негативних наслідків діагностики, врахування понесених витрат.

УДК 330.143

Оксана Гуменна, аспірант

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ НА ТРАКТУВАННЯ СУТІ ПРИБУТКУ, ПРИНЦИПИ ЙОГО ФОРМУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ

Oksana Humenna

EVOLUTION OF VIEWS ON THE INTERPRETATION OF THE ESSENCE OF PROFIT, THE PRINCIPLES OF ITS FORMATION AND ANALYSIS

В економіці досить багато уваги приділяється поняттю прибутку та визначення його економічної природи. Аналіз звітності підприємства дозволяє дослідити і розглянути його економічну сутність, процес формування та фактори які впливають на приріст або спад.

Розгляду та дослідженню поняття прибутку та його економічних властивостей присвячені праці таких вітчизняних та світових вчених як: Б. Ф. Баррема, А. Ш. Маргуліс, О. В. Лишиленко, Ю. А. Вериге, Мак-Куллоха, А. Маршал, А. Сміт, Д. Рікардо, Л. Пачолі, Г. Свіней, Т. Вельтон, Н. М. Ткаченко, Ф. Ф. Бутинець, О. С. Бородкін, Л. Р. Діксі, Г. Рема, В. С. Леня, Ж. Г. Курсель-Сенель, М. С. Пушкар та інші. Та думки дослідників розходяться у визначенні цього поняття не дають достеменного визначення прибутку його змісту та сутності.

Меркантилісти вважали, що прибуток виникає у сфері обігу, зовнішній торгівлі як продаж товарів за вищою ціною (Т. Ман, Д. М. Кейнс. Е. Хекшер) [1]. За фізіократами прибуток створюється в сільському господарстві через вплив природи, що призводить до зростання споживчих вартостей понад витратами виробництва (Ф. Кене) [1]. Найбільш поширеною та простою методикою сьогодення є визначення прибутку як перевищення доходів над витратами.

В свою чергу представники класичної школи А. Сміт та Д. Рікардо обґрунтували ідею створення доданої вартості в галузях матеріального виробництва, а тому розглядали прибуток як результат праці робітника та функціонування вкладеного в справу капіталу [5]. Проте дана ідея буде доцільною правильною та змістовною лише з якісної сторони.

Відомі англійські економісти Д. С. Мілль та Дж. Р. Мак-Куллох трактують прибуток як винагорода підприємця за його підприємницьку діяльність [1].

Основою суб'єктивно-психологічного трактування прибутку є те що людям властиво оцінювати теперішні блага вище ніж майбутні, в даному випадку прибуток